

ประโยค ป.ธ. ๘
แต่ง ฉันทภาษามคธ
สอบ วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘

จงเก็บข้อความตามที่จะเก็บได้ ในข้อความข้างท้ายนี้ แล้วประพันธ์ให้เป็นภาษามคธ โดยฉันทลักษณะ ๓ อย่าง ตามถนัด แต่งฉันทอะไร แจ่มช้อยไว้ด้วย ฯ

คำว่า ธรรม ที่แสดงโดยมาก หมายถึงธรรมทั้ง ๓ นี้โดยสรุป (กุศลธรรม อกุศลธรรม อัพยากถุศลธรรม) เช่นคำว่าฟังธรรม ปฏิบัติธรรม เห็นธรรม และในคำว่าปฏิบัติธรรมนั้น ก็ต้องหมายถึงปฏิบัติธรรมที่เป็นกุศล ส่วนดี คือ ละชั่วทำดี ฉะนั้น เมื่อพระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนเพื่อให้ปฏิบัติธรรม ประพฤติธรรมแก่บุคคลทั้งปวงในที่ทั้งปวง จึงตรัสคำว่า ธรรม หมายถึง ส่วนที่ดีคือคุณงามความดี และตรัสคำว่าธรรม ในความหมายตรงกันข้าม คือส่วนที่ชั่ว

พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสถึงพระราชจักรพรรดิไว้โดยความหมายว่า พระราชจักรพรรดิทรงตั้งอยู่ในธรรม ทรงเป็นพระธรรมราชา ไม่ทรงยังจักรอันไม่มีพระราชาให้เป็นไป เมื่อพระองค์ตรัสอย่างนั้นแล้ว ภิกษุรูปหนึ่งได้กราบทูลว่า ใครเล่าเป็นพระราชาแห่งพระราชจักรพรรดิผู้ตั้งอยู่ในธรรมเป็นธรรมราชา พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสว่าธรรมเป็นพระราชาแห่งพระราชจักรพรรดินั้น แล้วได้ตรัสว่า พระราชจักรพรรดิทรงตั้งอยู่ในธรรมเป็นธรรมราชา ทรงอาศัยธรรม สักการะธรรม ทำความเคารพธรรม นอบน้อมธรรม มีธรรมเป็นธง มีธรรมเป็นตรา เป็นเบื้องตันเป็นธรรมาธิปไตย มีธรรมเป็นใหญ่ ทรงจัดแจงรักษาป้องกันคุ้มครองประกอบด้วยธรรม ในอันโชนคนภายใน ในกษัตริย์ ในอนุยันตะคือราชบริพาร ในพลกาย ในพราหมณ์ คฤหบดี ในชาวนิคมนชนบท ในสมณพราหมณ์ ในเนื้อและนกทั้งหลาย ทรงจัดแจงรักษาป้องกันคุ้มครองทรงยังจักรให้เป็นไปโดยธรรมนั้นเทียว

จักรนั้น อันข้าศึกที่เป็นมนุษย์ไร ๆ ปฏิวัติเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ตลาคตอรหันต-
 สัมมาสัมพุทธเจ้าก็ฉันนั้นเหมือนกัน ตั้งอยู่ในธรรมเป็นธรรมราชา อาศัยธรรม
 สักการะธรรม ทำความเคารพธรรม นอบน้อมธรรม มีธรรมเป็นธง มีธรรม
 เป็นตรา เป็นเบื้องหน้า เป็นธรรมาธิปไตย มีธรรมเป็นใหญ่ จัดแจงรักษา
 ป้องกันคุ้มครอง ประกอบด้วยธรรมในภิกษุทั้งหลาย ในภิกษุณีทั้งหลาย
 ในอุบาสกทั้งหลาย ในอุบาสิกาทั้งหลาย ว่า กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม
 มีรูปลักษณะอย่างนี้พึงส้องเสพ อาชีพคามนิคมมีรูปลักษณะอย่างนี้ควร
 ส้องเสพ อย่างนี้ไม่ควรส้องเสพ ทรงจัดแจงรักษา ป้องกัน คุ้มครอง ทรง
 ยังธรรมจักรอันยอดเยี่ยมให้เป็นไปโดยธรรมนั้นเทียว จักกรนั้น อันสมณพราหมณ์
 เทพมารหรือพรหมไร ๆ ในโลก ปฏิวัติคือเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ฯ

อนึ่ง พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าตรัสไว้ความว่า พระราชาจักรพรรดิ
 ทรงประกอบด้วยองค์คุณ ๕ ประการ ทรงยังจักรให้เป็นไปโดยธรรมนั้นเทียว
 จักกรนั้นอันข้าศึกที่เป็นมนุษย์ไร ๆ ปฏิวัติเปลี่ยนแปลงมิได้ องค์คุณ ๕ ประการ
 คือ พระราชาจักรพรรดิทรงเป็นอัครัญญู รู้เนื้อความหรือผล ชัมมัญญู รู้ธรรม
 หรือเหตุ มัตตัญญู รู้ประมาณ กาลัญญู รู้กาลเวลา ปริสัจญู รู้บริษัท
 ตลาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ยังธรรมจักร
 อันยอดเยี่ยมให้เป็นไปโดยธรรมนั้นเทียว ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

ประโยค ป.ธ. ๘
ตัวอย่าง แต่งฉันทภาษามคร
พ.ศ. ๒๕๕๘

วสันตติลก

ธมฺมา หิ โหนฺติ กุสลาทิวเสน วุฑฺฒา
ธมฺโมปิ เยวตฺถิธ สฺสโต ปฏฺฐิปรชฺชิตฺโต จ
ทิกฺกุโฆ จ อตฺถสฺสขอวาทภูตโกหุ
เอโสว โลกกรฺรนา กุสโลติ วุฑฺฒโต
ธมฺโม จ ตพฺพิปริตฺโตกุสโลติ เถยฺโย
ธมฺมา อุโภ สมวิปากททา น โหนฺติ
ปาเปติ เตสฺส สฺสคฺคิ กุสโลปิ ธมฺโม
ปาปปี เนติ อิตโร นิริยํ อธมฺโม ฯ

ปฐยว้ตร

ยถา มุฑฺฒาวิคฺคิตฺวา	ธมฺมทฺชฺช โฆ จ ธมฺมิโก
อาณาจกํ อธมฺเมน	น ปวตฺเตติ ขตฺติโย
โส จกฺกาวตฺติวตฺตํ	ปฺปูเรติ อริยํ สทา
สพฺพอนฺโตชนาทินํ	สพฺพจฺจเนสฺส อตฺตโน
รกฺขาวรรณคฺคตฺติมปี	ปริยาเทติ ธมฺมิโก
เอวํ ตถาคโต พุทฺโธ	ธมฺมราชา นรธาโก
โลกสฺสมี ธมฺมจกํ ว	ปวตฺเตติ อณฺุตฺตรํ
ตํ จตฺตปฺปฺริสฺซานมปี	ปริยาเทติ ธมฺมิโก ฯ

อินทรวีเชียร

กายาทิกมมํ อนวชชภูตํ
อาเสวิตพุพํ อถ ภาวิตพุพํ
กายาทิกมมํ ปน วชชภูตํ
สพพุตถ ธีเรหิ น เสวิตพุพํ
รกุขา จ कुตตีช นีवारณา จ
สํโยชิตพุพา ปรียาทิตพุพา
จกํ วรํ อปปฏิวตติยํ ว
ชมนเมน สมมา ปฏิปชชิตพุพํ ๑

ปัฐยาวัตร

โส จกกวตติราชา หิ	ทสชมนมาภियุตโตโก
อตถลลญ เจว ชมนมลลญ	มตตลลญ จาปี สพุพทา
กาลลลญ ปรีสลลญติ	ปลญจชมนสมมาคโต
ยถา จกํ ปวตเตติ	ชมนเมนปปฏิวตติยํ
ตถาปี ชมนจกํ ว	ปวตเตติ อนุตตรํ
ตถากโตปี สมพุทโท	ปลญจชมนปติญจิติโตติ ๑